

LITURGIJSKA OBNOVA U HRVATA:

JUČER, DANAS, SUTRA

1936. HVAR 1986.

O 50-toj obljetnici Prvoga hrvatskog liturgijskog kongresa održanog u Hvaru, organiziran je — na istom mjestu — simpozij pod okvirnom temom koja je istaknuta u naslovu ovoga prikaza. Po želji nadahnitelja i jednoga i drugoga skupa o. Martina Kirigina, ovogodišnji je skromno proglašen za simpozij iako bi po ozbiljnosti organizacija, iznesenih predavanja i odaziva sudionika zaslužio naziv Drugi hrvatski liturgijski kongres.

Simpozij je okupio oko 160 liturgijskih djelatnika različitih profila. U šarolikom sastavu bili su predstavnici svih dijelova Naroda Božjega od običnih „Kristovih vjernika“ (tako rekoše da bi bilo najbolje nazivati laike), preko redovnica i redovnika, bogoslova, svećenika, družobrižnika i profesora, biskupa i nadbiskupa. U rad simpozija na poseban način je bila uključena mjesna Crkva u gradu i otoku Hvaru i to u ulozi i Marte i Marije. Za 280 sudionika bijaše osiguran smještaj po obiteljima, smještaj koji bi — bez ikakva laskanja — dobio visoku turističku kategoriju. O prehrani su se brinuli organizatori, opet uz obilatu pomoć vjernika mjesne Crkve. U dvorani za predavanje, predvorju katedrale, u katedrali ili na mjesnom groblju, predefilirali su različiti slojevi vjernika u ulozi Marije koja je pozorno slušala što se to govori.

Predavanja su održana prema unaprijed najavljenom programu, osim što je predavanje „Laici u liturgiji“ nadoknađeno predavanjem „Laici u Crkvi“. O značenju Prvog hrvatskog liturgijskog kongresa govorio je dr. fra Jure R a d i ć. Posebno je istakao ulogu nosioca ostvarenja toga kongresa: Pušića, Kirigina, Delalle, Šepera, Garkovića. Prikazujući pregled liturgijskog pokreta u svijetu u to vrijeme, predavač je upozorio na ideje koje su posebno došle do izražaja na kongresu u Hvaru. Neke od tih su izazvale žestoke polemike u našem katoličkom tisku, a nakon Drugog vat. sabora izgledaju nam sasvim obične: pričest u sklopu mise, vjernici „sudionici euharistične žrtve“, prikazanje sebe zajedno s Kristovom žrtvom . . . Predavač je isticao duboke teološke misli koje su pokretale spomenuti kongres na Hvaru, a koje su dobile konkretnu primjenu tek nakon Drugoga vaticanskog sabora.

O tome što je na hvarskom kongresu naumljeno a što je izvršeno, govorio je o. Martin K i r i g i n. Predavanje je bio veoma pomno spremljeno, zanosno prezentirano s emocijama dostojnim neutrudivom liturgijskom zanesenjaku. Analizirao je rezolucije hvarskog kongresa, jednu po jednu, ističući pozitivna dostignuća i upozoravajući na propuste i promašaje. Bitni dio Kiriginova predavanja donosimo u ovom broju pa ga možete doslovno pročitati.

Dr. Tomislav B o n d u l i ć je prikazao pastoralno teološko usmjerenje liturgijske konstitucije SC. Predavanje je bilo općenite naravi, ali zbog šarolikosti sudionika dobro se uklopilo u cjelokupnu zamisao simpozija.

O dometima i poteškoćama s kojima se susreće liturgijska obnova po svijetu nakon Drugoga vatikanskog sabora govorio je dr. Vladimi Z a g o r a c. Istakao je probleme jezika u liturgiji bilo da se jedan jezik upotrebljava u više država, bilo da jedna država istovremeno upotrebljava više jezika u liturgiji, npr. problem Nove Gvineje koja ima 700 službenih jezika ili Filipina koji ih imaju 28. Predavač je također prikazao i pokušaje po svijetu u prilagođivanju liturgije kulturama gdje je do sada više želja a manje konkretnih ostvarenja. O sudjelovanju laika u liturgiji po svijetu se puno više raspravlja i pokušava nego kod nas. Predavač je dosta vremena i prostora ustupio problemu liturgijskog pastoralala po svijetu. Istakao je pokušaje, uspjehe, promašaje, poteškoće. Sve nam to može biti poticaj na razmišljanje i nadahnuće za našu konkretnu stvarnost za koju je predavač odredio negdje zlatnu sredinu u stanju današnje liturgijske obnove po svijetu.

O liturgijskoj obnovi kod Slovenaca čuli smo priopćenje dra Marijana S m o l i k. Ta je problematika za nas posebno zanimljiva jer živimo na istim prostorima i u skoro identičnim uvjetima, a mnogi su nam pothvati u liturgijskoj obnovi bili i zajednički.

Ekleziologija i liturgija su veoma tijesno povezani. Ne samo na idejnom planu nego još i više u konkretnoj svijesti i akciji. Zbog toga je s posebnim zanimanjem očekivano predavanje dra Bonaventure D u d a pod naslovom: „Liturgijskom se obnovom Crva budi“. Predavač je – na sebi svojstven način – zanosno govorio o toj temi. Pošavši od nekoliko temeljnih dogmatskih postulata predavač je poticao na ponovno „premišljavanje“ liturgijskog poimanja i liturgijskog nazivlja. Posebno se osvrnuo na tvrdnju iz apostolske pobudnice Ivana Pavla II. „Cenae Dominicæ“: „Crkva čini Euharistiju, Euharistija čini Crkvu!“ Zbog toga je govorio o ulozi Duha Svetoga u liturgiji i o liturgiji kao djelu Kristovu, ali istovremeno i o vjernicima koji se u liturgiji doživljavanju kao Crkva. Tu je upozorio na važnost prikazivanje modela Crkve koji bi bio prikladan za naše vrijeme pledirajući u tom kontekstu za „communio“ – zajedništvo. Zanimljiva su bila predavačeva konkretna zapažanja, npr, da je liturgija očitovanje Crkve za one koji su izvan Crkve a povremeno prisustvuju kršćanskoj liturgiji, da se pričest nikada ne smije shvatiti samo vertikalno nego i kao doživljaj međusobnog drugovanja, svaki je vjernik subjekt u liturgiji . . .

Dr. Bernardin Š k u n c a je analizirao realnost i perspektive liturgijske obnove u Hrvata. Iznio je, dokumentirano i pregledno, pokonciilske napore i ostvarenja na polju liturgije i liturgijskog pastoralala, upozorio na slabe točke i pokušao naznačiti hitne zadatke koje bi trebalo ispuniti. U napore i ostvarenja predavač je svrstao izdanja 40-tak liturgijskih svezaka na hrvatskom jeziku, što svakako predstavlja solidnu osnovu za svaku daljnju obnovu, a među slabe točke ubrojio je nedostatak dubljeg liturgijskog gibanja i manjak stvaralaštva.

Odnos liturgije i pučkih pobožnosti uvijek nosi sa sobom određenu dozu napetosti. Predavanje Msgra Antuna T a m a r u t a o toj, među liturgičarima još

uvijek nedovoljno razgraničenoj problematici, odisalo je jasnoćom pristupa i nastojanjem da se te dvije vrste izražavanja kršćanske religioznosti međusobno prožimaju i obogaćuju a ne isključuju. Činjenica je da su se mnoge pučke pobožnosti razvile iz liturgije i da su mnoge pučke pobožnosti prešle u liturgiju. U svakom slučaju pučke pobožnosti treba pozitivno vrednovati iako one ne prelaze prag liturgije.

Lav Z n i d a r č i ć je osvijetlio lik i djelovanje apostola liturgijskog pokreta među Hrvatima Ivana Merca opisujući njegov osobni život, spisateljsku djelatnost i utjecaj na druge da se posvete liturgijskom apostolatu.

Arhitektura i likovna umjetnost u službi liturgije bila je tema izlaganja fra Josipa S o l d e. Predavanje je popraćeno mnoštvom dijapozitiva koji su zorno uprisutnjivali ideje i stilove u arhitekturi i likovnoj umjetnosti po svijetu. Šteta da organizatori nisu bili u mogućnosti uz ovo veoma zapaženo predavanje uvrstiti još jedno koje bi obrađivalo našu baštinu na tim područjima s pokušajima nekih usmjerenja sakralne arhitekture i likovne umjetnosti u ovo naše pokoncilsko vrijeme.

Dr. Zdravko B l a j i ć je pokušao „provokativno i veoma konkretno“ govoriti o glazbenoj umjetnosti u liturgiji. Kritički je govorio o poplavi glazbenog kiča u liturgiji i nemilosrdnom rušenju nekih dobrih glazbenih tradicija. Jasno je ukazao na konačni cilj glazbenog odgoja naših vjerskih zajednica: raspjevani narod. A da bi se došlo do tog cilja, veoma je važan solidan glazbeni odgoj svećenika liturga.

Nosivi događaji ovoga simpozija su bila predavanja koja su bila uokvirena u jutarnju i večernju molitvu. Uz predavanja je bilo još nekoliko popratnih ostvarenja koja su doprinijela sveukupnom doživljaju simpozija. To je, prije svega, izložba liturgijskih izdanja u prostorijama Franjevačkog samostana na kojoj smo uz starija i novija izdanja liturgijskih knjiga na hrvatskom jeziku vidjeli izbor iz novije liturgijske literature na stranim jezicima i fotografije starih crkvenih građevina koje su nijemi svjedoci naše nacionalne i vjerske povijesti. Izložbu je uredio i postavio mons. Vojko Mardešić.

„Splitski vokalni oktet“, pod ravnanjem dra Blajića, je priredio ugodnu glazbenu večer kroz melodije gregorijanskog korala i polifonije u kojima smo osjetili uzvišenost i ljepotu crkvene glazbe. Njima uz bok, iako po drugim kriterijima, mogu stajati i „hvarski kantaduri“ koji su pjesmom pokušali približiti ugođaj hvarskog ophoda „Za križem“.

U zaključnoj izjavi o radu simpozija istaknuto je da ne smijemo biti zadovoljni s postignutim rezultatima naše liturgijske obnove nego se treba zauzeti za još djelotvorniju i dublju liturgijsku obnovu u našem narodu. Zbornik radova s ovog simpozija bi se trebao pojaviti tijekom 1987. godine. U njemu će se vidjeti bogatstvo iznesenih predavanja i zacrtani putokazi.

Fra Marko Babić